

CRÍTICA

ASSAIG | Blanc bo busca negre pobre

Cooperació i colonialisme

Gustau Nerín

Editorial: La Campana
Pàgines: 255 | Preu: 15 €.

* ROBERT JUAN-CANTAVELLA

A *La última selva de España* (Los Libros de la Catarata, 2010), Gustau Nerín (Barcelona, 1968) estudiava el declivi a començaments del segle XX del poble dels *fang*, considerats fins aleshores els guerrers més forts de la selva africana, al contacte amb el colonialisme europeu, i més concretament l'espanyol, ja que amb el repartiment del continent africà, a Espanya, que acabava de perdre les colònies d'ultramar, li havia tocat el tros del pastís que hauria de ser la Guinea Espanyola. Nerín ja s'havia aproximat a aquesta qüestió amb el seu llibre *Un guàrdia civil a la selva* (La Campana,

2006), tot i que allí es fixava molt concretament en el tinent de la Guàrdia Civil Julián Ayala, responsable, entre d'altres atrocitats, del genocidi de l'ètnia dels *osumu*, un sotmetiment executat amb major fermesa encara que el dels *fang*. A *L'antropòleg a l'olla* (La Campana, 2008), l'autor jugava amb el mite europeu del canibalisme per fer un estudi gastronòmic, que esdevenia una anàlisi cultural, del continent africà, i per oferir fins i tot una possible traducció europea d'alguns d'aquells plats, substituint els ingredients que aquí no es poden trobar o no es poden admetre. El seu coneixement de l'Àfrica, i més concretament de la Guinea Equatorial (actualment viu a la ciutat de Bata), pot resseguir-se en altres llibres com *Guinea Equatorial: Historia en blanc i negre* (Empúries, 1998) o *La guerra que vino de África* (Crítica, 2005).

El títol del seu darrer llibre, *Blanc bo busca negre pobre*, resulta prou explícit per sí mateix. Es tracta d'una crítica de sistema de cooperació internacional, que aprofita la mala consciència europea per tal de mantenir el sotmetiment colonial en uns termes que, com aquells ingredients culinaris, resulti acceptable en aquests temps que corren. Un llibre que entra en diàleg amb altres com *Okupes a l'Àfrica* de Lluís Mallart (La Campana, 2001), centrat al cas de Camerun; o *Antropología del desarrollo* d'Andreu Viola (Paidós, 2004), que consisteix en una sèrie d'estudis etnogràfics realitzats a Amèrica Llatina i centrats en el perillós significat del concepte «desenvolupament», recanvi conceptual del de «colonialisme», segons la dialèctica desenvolupat-subdesenvolupat. Nerín comença deixant molt clar que cal entendre la seva crítica com una crítica al sistema, i no a tots (és a dir, sí a alguns) dels seus protagonistes. No es tracta tant dels cooperants, com del sistema de cooperació. I és que, atenent al pervers joc semàntic que sempre hi ha a l'origen d'aquestes operacions polítiques, qui podria estar en desacord amb paraules tan suposadament positives com «desenvolupament» o, en aquest cas, «cooperació»? Doncs aquesta és la dificultat que afronta amb èxit Gustau Nerín.